

בס"ד, חשון תשע"ד.

**"והוצאתים מן-העמים, וקבצתים מן-האֲרָצוֹת, וְנָבְאוּתִים, אֶל-אֲדָמְתָם; וְרַעִיתִים, אֶל-הָרִי יִשְׂרָאֵל, בְּאֶפְיָקִים, וּבְכָל מוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. " (יחזקאל ל"ד, א**

העליה לארץ ישראל

**"אָמַר לְצִפּוֹן תִּנְנִי, וּלְתִימָן אֶל-תִּכְלָאִי; הֲבִיאִי בְנֵי בְרָזוּזָה, וּבְנֵי מִקְצֵה הָאָרֶץ. " (ישעיהו ב"ג:ו)**

בתאריך כ"ט בחשון, חוגגים בני העדה האתיופית את 'חג הסיגד'. חג המסמל עבור בני העדה את הכמיהה העזה לעלות לציון, לירושלים ולחיות שם. החג נחגג 40 יום אחרי יום הכיפורים.

להרחבת הידע בנושא הסיגד מומלץ לעיין בקישורים הבאים:

**חג הסיגד- כ"ט בחשון**

ה"סיגד" (מלשון סגידה), הוא חגם המיוחד של יהודי אתיופיה. על פי המסורת, ה"סיגד" הוא זכר לחידוש הברית בימי שיבת ציון, כאשר עזרא ונחמיה אספו את הגולים ששבו לירושלים וקראו בפניהם את התורה וחידשו את האמנה בין ישראל והקדוש-ברוך-הוא לשמור על התורה ולהיבדל מגויי הארץ. יום ה"סיגד" חל כל שנה בכ"ט בחשון, שבעה שבועות לאחר יום הכיפורים.

קישורים:

[אתר מורשת קהילות ישראל](#) - ידע כללי

[אתר של מרכז ההיגוי של עולי אתיופיה במערכת החינוך](#) - מידע אודות חג הסיגד

[השיר מסע לארץ ישראל](#) - השיר ביוטיוב, בליווי תמונות

[השיר מסע לארץ ישראל](#) - פעילות באתר "אופק" של מט"ח (צריך סיסמא כדי להכנס)

[סרטונים על העליה של יהדות אתיופיה](#) - מתאים לחדר מורים

[אתר מורשת קהילות ישראל](#) - מאגר פעילויות

[מרקם](#) - חומרי הוראה הכוללים סיפורי עם של יהדות אתיופיה

[אתר אמי"ת](#) - פעילות מתוקשבת בנושא חג הסיגד

בשנים האחרונות, בתי ספר רבים החלו לעסוק לקראת חג הסיגד בעליה מאתיופיה. זהו עיסוק חשוב ביותר, הנעשה תוך עיגון הקשרי לחג הממשמש ובא, אולם, בבתי ספר רבים אוכלוסיית התלמידים מגיעה מכל תפוצות ישראל, ולעיתים קרובות, מרגישים בני העדה האתיופית חוסר נוחות מכך שלומדים רק על העדה שלהם.

לכן בתהליך המוצע החלק הראשון יעסוק בנושא העליה לארץ והחלק השני יעסוק בעליה של יהודי אתיופיה.

במהלך ההוראה נחשוף את התלמידים לקשיים שעמדו בפני העולים מהארצות השונות. ניצור קשר בין חוויותיהם של התלמידים עבורם החיים בארץ ישראל הם דבר מובן מאליו לבין הוריהם/ הסבים והסבתות שהגיעו לארץ ישראל בדרכים כאלו ואחרות. ננסה לחוש 'כמו' עולה חדש המגיע למקום לא מוכר, ולסיום נעמיק את הידע על העליות השונות ונתמקד בסיפור העליה מאתיופיה.

בדרך זו, ניצור אצל התלמידים תחושה של קשר לחג מאחר וכולנו בני עולים במידה כזו או אחרת, בני משפחתנו עזבו את ארץ הולדתם ובאו לגור בארץ ישראל לעיתים תוך סיכון פיזי, ירידה במצב הכלכלי

לסיום, ניתן לתלמידים, לראיין את הורים או דור הסבים והסבתות על עלייתם ארצה ואת הראיון נהפוך לסיפור עליה.

### שיעור 1:

המורה תשאל את התלמידים מי מהם עבר דירה בעבר. האם הוא זוכר את ההרגשה כיצד זה להסתגל לבית חדש? לחברים חדשים? לשכונה אחרת? שאלות אלו, יוצרות הזדהות של התלמידים עם תוכן השיעור.

המורה תכתוב על הלוח בועות ובהם שמות של רגשות העולים בעקבות שינוי מקום מגורים.

את הרגשות, יעתיקו התלמידים למחברת בסוף השיעור וישתמשו בהם גם במסגרת הראיון וגם בסיפור העליה שיכתבו.

מאגר רגשות: חשש, חרדה, דאגה, סקרנות, מתח, לחץ, התמרמרות, הרהורים שונים, צפייה, התרגשות... ניתן לבקש מהתלמידים לחשוב על רגשות נוספים ולהוסיף אותם לרשימה הכיתתית.

לאחר שהתלמידים ישתפו בחוויותיהם תשמיע המורה בכיתה את 'שיר השיירה' ותחלק לתלמידים את המילים.

<http://www.youtube.com/watch?v=hbZ07A7RS6c>

לאחר השמעת השיר בכיתה תשוחח המורה עם התלמידים על השיר:

מה הדבר המשותף לכל העולים לארץ ישראל עפ"י השיר?

סמן בבית הראשון את המשפט המדבר על הסיבה לעליות.

הארץ הובטחה ע"י הקב"ה לאברהם ולזרעו- חשוב לכתוב לתלמידים את הפסוקים על הלוח ולשוחח איתם שאנחנו שבנו לארץ שהובטחה לאבותינו.

ההבטחה לאברהם: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַבְרָם, לֵךְ-לְךָ מֵאֲרָץ וּמְוֹלָדֶיךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ, אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אָרָאךָ.... וַיֵּרָא ה', אֶל-אַבְרָם, וַיֹּאמֶר, לְזַרְעֲךָ אֶתְּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת"

ההבטחה ליצחק: "וַיֵּרָא אֵלָיו ה', וַיֹּאמֶר אֵל-יִצְחָק מִצְרָיִם: שָׁכֵן בְּאֶרֶץ, אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיךָ. גֹּר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת, וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאַבְרָכְךָ: כִּי-לֹךְ וּלְזַרְעֲךָ, אֶתְּן אֶת-כָּל-הָאָרֶץ הַזֹּאת, וְהִקְמֹתִי אֶת-הַשְּׂבָעָה,

אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ. וְהִרְבִּיתִי אֶת-זַרְעֲךָ, כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם, וְנָתַתִּי לְזַרְעֲךָ, אֶת כָּל-הָאָרֶץ הַזֹּאת

ההבטחה ליעקב: "וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שְׁדַי, פְּרֹה וּרְבֵה--גּוֹי וְקָהַל גּוֹיִם, יִהְיֶה מִמֶּךָ; וּמְלָכִים, מִחֲלָצֶיךָ יֵצְאוּ. וְאֶת-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וְלְיִצְחָק--לְךָ אֶתְנַנֶּה; וְלְזַרְעֲךָ אֶחְרִי, אֶתֵּן אֶת-הָאָרֶץ"

מאיפה הגיעו היהודים לארץ ישראל עפ"י השיר? האם אתם מכירים ארצות נוספות מהם הגיעו יהודים לארץ ישראל והם לא מופיעים בשיר?

אפשר לתלות על הלוח מפת עולם, ולסמן במפה את שמות המדינות שהתלמידים מזכירים, ולמתוח קו מהם לארץ ישראל.

מה הקשיים שעמדו בפני הבאים לארץ כפי שמציג כותב השיר?

מהי התקוה שמחזקת את ידי העולים להמשיך במעשה?

מה מרגישים העולים? מצד אחד הם מרגישים ערגה, כיסופים לשוב לארץ ולהיות שותפים בקיום ההבטחה ומצד שני הם חווים קשיים.

מומלץ להרחיב את אוצר המילים תוך כדי השיח ושהתלמידים יעתיקו למחברת.

היבטים לשוניים:

- מהי צורת הפעלים בשיר? כיצד זה משרת את המסר?

- למה הכוונה במילים: "וְשָׁפָה אֲשֶׁר נִרְדְּמָה, שׁוֹב הַתְּחִילָה מִתְעוֹרְרָת, וּמִדְּבָרָת וּמִדְּבָרָת"?

בסיום הפעילות על השיר, יכתוב כל תלמיד במחברתו ליד המילים של השיר מאיפה הגיעה משפחתו לארץ ישראל.

## שיר השיירה

מילים: עלי מוהר  
לחן: עממי יווני

בלשונות רבות מספור דברנו  
וזה את זה כמעט בכלל של א הפרנו  
ומקומות רבים מא ד עזבנו  
ורק מקום אחד רצינו ואהבנו  
ומקומות רבים מא ד עזבנו  
ואל הארץ, אל הארץ באנו.

ונמשכת שיירה  
מן המאה שעברה  
רחוקים כבר היוצאים  
איכרים וחלוצים  
שעמלו עבדו בפרך  
בלי לראות את סוף הדרך  
ועכשיו עוברים אנחנו  
ל א שקטנו ול א נחנו  
ל א ימשיכו בלעדינו  
זוהי הרפתקת חיינו.

מגטאות ומחנות הגחנו  
אל הבצות ואל הישימון הלכנו  
מקצות ערב, מרוסיה ופולניה  
הדלקנו אור גם בדימונה גם בדגניה.  
מקצות ערב, מרוסיה ופולניה  
הדלקנו אור גם בדימונה גם בדגניה.

ומכל הגליות  
ועם כל הבעיות  
עם נוצר וארץ קמה  
ושפה אשר נרדמה  
שוב התחילה מתעוררת  
ומדברת ומדברת  
מסביב יהם הסער  
רב הק שי והצער  
אבל יש על מה לשמח  
יש עוד אמץ, יש עוד כח.

איך ישראל צומחת מסביבנו  
היא חזקה יותר מכל חסרונותינו  
וגם הנגב עוד יהיה פורח  
ועוד נדאג שהזקן יהיה שמיח.  
וגם הנגב עוד יהיה פורח  
ועוד נדאג שהזקן יהיה שמיח.

ומכל הגליות  
ועם כל הבעיות  
מסביב יהום הסער  
רב הק שי והצער  
אבל יש על מה לשמח  
יש עוד אמץ, יש עוד כח.

ונמשכת שיירה  
מן המאה שעברה  
רחוקים כבר היוצאים  
איכרים וחלוצים  
שעמלו עבדו בפרך  
בלי לראות את סוף הדרך  
ועכשיו עוברים אנחנו  
ל א שקטנו ול א נחנו  
ל א ימשיכו בלעדינו  
זוהי הרפתקת חיינו.

ניתן לספר לתלמידים בקצרה שרובה המוחלט של האוכלוסייה במדינת ישראל הגיעה הנה ממדינות מוצא אחרות במהלך מאתיים השנים האחרונות. לספר לתלמידים בקצרה על העליות השונות לארץ.

אפשרת להראות לתלמידים אחד מן הסרטונים הקצרים הממחישים את התמודדות העולים לארץ:

[מבצע שלמה](#), [עליית יהודי תימן](#), [מעפילים](#), [סיפורו של מעפיל](#)

בכיתה, המורה יכולה לתלות על הלוח תמונות מתקופות העלייה השונות ולשוחח עם התלמידים על הקשיים העולים מצפיה בתמונות. המורה, כמובן, יכולה להביא תמונות נוספות להמחשת הרעיון. ניתן להשתמש בתמונות המופיעות במאגר הקבצים במולדת [סיפורים בראי העליות](#).

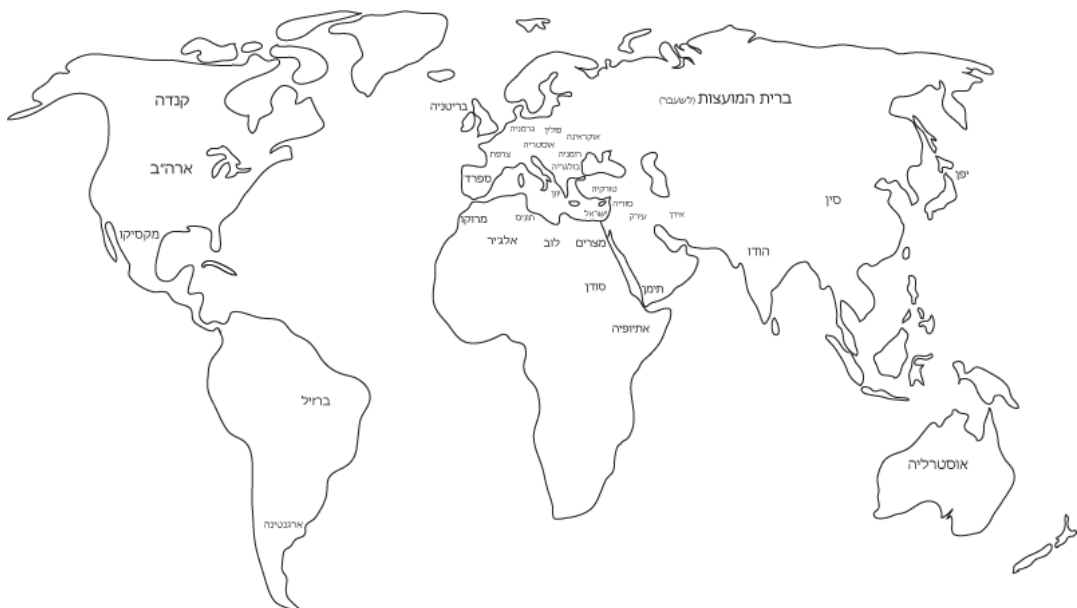
המורה תבקש מן התלמידים לתאר תוך שימוש במאגר המילים שנבנה בשיעור הקודם. ניתן כמובן להוסיף רגשות למאגר.

### משימה לשיעורי בית: נדודי משפחתי

משפחות יהודיות הן משפחות נודדות בין הגלויות. בפעילות הבאה תתחקה אחר מפת הנדודים של משפחתך. כדי לעשות זאת עליך לשוחח עם הוריך, עם הסבים, הדודים, ושאר בני המשפחה, וכל המרבה הרי זה משובח! עליך לרשום את ארץ מוצא המשפחות (לא תמיד משפחתה של סבתא ומשפחתו של סבא הגיעו מאותו מקום)

אמא	אבא	סבא	סבתא	סבא	סבתא	
		_____	_____	_____	_____	מקום מגורים

בכיתות הגבוהות בחרו בצבעים שונים וסמנו את נדודי כל ענף במשפחתכם על המפה. ציינו בגדול את שנת העלייה לארץ של משפחתכם.



## שיעור 2- החוויות והקשיים המשותפים והשונים לעולים בעליות השונות

בשיעור זה יקראו התלמידים קטעים מתוך ספרים שונים העוסקים בעליה וינסו למצוא את הקשיים. בפתיחת השיעור ניתן להקרין בכיתה את הסרט [ארץ מולדת- ממזרח ומים למולדת](#) המציג בפני הצופים חלק מן הקשיים (אורך הסרט 25 דקות, ניתן לקצר).

לאחר מכן נחלק לתלמידים דף ובו קטעים מתוך ספרים ילדים העוסקים בנושא עליה, וליד כל קטע יהיה עליהם לכתוב מהם הקשיים איתם מתמודד הילד בסיפור.

אפשר לחלק לקבוצות, לכל קבוצה קטע אחד – התלמידים ידונו ביניהם על הקשיים וימחיזו את הקטעים תוך הרחבה יצירתית של הסיפור

קטע מתוך הספר "סשה- הילד מסלונים עולה לישראל" מאת שאול מייזליש

" בוקר אחד הגיע מכתב. אמא פתחה אותו בידיים רועדות, קראה בו וצעקה בהתרגשות: "אלק, סשה, קבלו! קבלו את האישור לעלות לישראל! בעוד שבועיים אנחנו נוסעים".  
לאישור של ממשלת רוסיה היה מצורף גם מכתב מהסוכנות היהודית, שהסתיים במילים: "אנחנו מחכים לכם בישראל". סשה שמח וגם עצוב....  
סבתא איננה נוסעת. היא נשארת עם ליאוניד ברוסיה, ואולי יום אחד היא תצטרף למשפחה בישראל.  
"יהיו הרבה קשיים" היא אומרת" עבודה, בית, שפה אבל אסור להתיימש. תהיו חזקים..."

קטעים מתוך הספר "מרוסיה מרוסיה" מאת זאב ורדי

ההתרגשות בשעת הנסיעה היתה רבה... רק מרוסיה ישבה ליד החלון, אינה משתתפת בהתרגשות הכללית, מנסה לקרוא בספר אך אינה קולטת דבר. היא לא יכלה לסלוח למי שהרסו לה את החלום וגרמו לכך, שעליה לנסוע עתה לארץ רחוקה וזרה, שיש בה תמיד מלחמות...  
שבוע המתינו בבוקרשט, עד שהגיע תורם לטוס לישראל. לראשונה זה שבועות רבים אחזה התרגשות גם במרוסיה ומחקה מפניה את מבע הכעס והאדישות.

ימי ההולדת של ילדי הכיתה היו למרוסיה קשים במיוחד. כדי להסביר מדוע היא מסרבת להזמנת חבריה, היה עליה בכל פעם להמציא תירץ חדש. מרבית הילדים בכיתה היו מבתים מבוססים וכלו להביא מתנות יפות- אך איך תוכל לבוא בידיים ריקות?... היו ילדים שנעלבו מסירובה של מרוסיה וראו בכך התנשאות; הם לא תיארו לעצמם, שהיא דחתה את הזמנתם משום שלא היה בידיה כסף לקנות להם מתנה.

קטע מתוך הספר "סיפור אהבה קפריסאי" מאת עמלה עינת

"כל כך קטנות ועלובות"? גיחך יובל בחוסר אמון, "זה לא יכול להיות. אלה סירות לשניים וחצי אנשים אולי..."  
"נכון", הנהן אורי, "רק שאנחנו דחסנו לכל סירה כזאת מעל מאתיים אנשים. תאר לך איזה דוחק היה שם וכמה פחדנו שהיא לא תתפרק תחת העומס הנורא. והצפיפות... נאלצנו ממש לדרוך על האנשים כדי לעבור ביניהם. והכל בתנאים של דנדוד קשה... ובסוף, אחרי שעברנו את דרך הייסורים הנוראה הזאת עם ההקאות, הבכי והתקווה שהנה הנה נוחתים בחופי הארץ, היו מגיעים בריטים."

קטע מתוך הספר "המצחיקה עם העגילים" מאת יעל רוזמן

"ואת מצטערת שעלית ארצה?" שאל עודד.

"אי אפשר להגיד שמצטערת, אבל גם לא שמחה. אף אחד לא מקל עלי, וזה קשה, להחליף שפה וחברות, ועוד כשלא מדברים איתי בכיתה... אבל יש דברים יפים כאן. למשל הרקפות הללו." והיא הראתה באצבעה על רקפת יחידה שהוראה פתאום בקרן שמש מתגנבת...

קטע מתוך הספר "המסע שלי עם אלכס" מאת רות אלמגור

דוד מרקוס נסע איתנו ברכבת לברצלונה ושם עלינו על אניה שהיתה מלאה בפליטים ובעיקר בילדים ובבני נוער. הייתי נרגש מאד כשדוד מרקוס נפרד מעלינו, ואלכס היה נפחד ומבוהל. ההפלגה נמשכה שבוע ימים, ואלכס חלה במחלת ים והקיא כל הזמן. חששתי מאד לגורלו, אבל רופא האניה אמר שהוא יתאושש כשיירד לחוף...

בסיום השיעור ניתן להקרין בכיתה את התוכנית 'קריאת כיוון' העוסקת בנושא עליה ובעקבותיה לתת לילדים לקרוא ספר בנושא עליה. לאחר הקריאה, יבחר כל תלמיד לצטט קטע מהספר המעיד על קשייו של העולה וקטע מהספר המעיד על התאקלמותו בארץ ישראל.

#### רשימת ספרים בנושא העלייה לארץ

1. מנהרת הזמן- מבצע משה/ גלילה רון פדר
2. מנהרת הזמן-המעפילים מגבול הצפון/ גלילה רון פדר
3. הבריחה/ אסתר שטרייט וורצל
4. שבועת האדרה/ דורית אורגד
5. קלקידן/ דורית אורגד
6. מבצע אחים/ רונית לוינשטיין-מלץ
7. שבעת המנעולים/ אסתר שטרייט וורצל
8. גבעת האיריסים השחורים/ יצחק נוי

9. המצחיקה עם העגילים/ יעל רוזמן
10. סיפור אהבה קפריסאי/ עמלה עינת
11. צוללים קדימה/ דבורה עמר
12. מבצע חתונה/ יוסף מנדלביץ
13. רב חובל שב אלייך/ תמר ברגמן
14. הבית עם שעון האותיות/ רעיה בלטמן
15. המסע שלי עם אלכס/ רות אלמוג
16. ילדת הקשת בענן/ נעמי שמואל

**שיעור 3-**

- התלמידים ילמדו כיצד לכתוב שאלות לראיון, על מנת להפיק מן הראיון את המירב.
- התלמידים ילמדו לכתוב סיפור אישי המבוסס על המידע שהתקבל בראיון שערכו.

משימת כתיבה ארוכת טווח המסכמת את היחידה:

המורה תסביר לילדים מהו ראיון וכיצד עורכים אותו. מטרת הראיון היא איסוף מידע אישי לצורך הכנת תוצר כתוב. מאחר והתוצר הכתוב שלנו יהיה דף מתוך 'יומנו של עולה' חשוב שהשאלות יהיו מתאימות לאיסוף מידע כזה ויכללו שאלות על רגשות וחוויות של העולה.

התלמידים יעלו בכיתה ראיונות לשאלות שניתן לשאול, שאלות שמעניין אותם לשאול, וכל תלמיד יצור לעצמו דף עם שאלות לראיון. בעקבות ההסבר יצטרך כל תלמיד בכיתה צריך לראיון אחד מבני משפחתו או מכריו שעלו לארץ. ניתן להדגים בכיתה כיצד עורכים ראיון ע"י הדגמה שבה המורה מראיינת תלמיד או תלמיד מראיון תלמיד ושאר התלמידים ממשבים את המראיון.

בראיון כל תלמיד ישאל את המראיון על הקשיים שחווה, על הדברים שסייעו להם להיקלט בארץ ובאופן כללי על החוויה של העלייה לארץ.

חשוב להכין את התלמידים לדרך תיעוד הראיון- על ידי כתיבת התשובות או ע"י הקלטת הראיון.

ניתן יהיה לבקש מכל תלמיד לשתף בשאלה אחת שהוא חיבר וכך ליצור מאגר שאלות שחובר על ידי התלמידים. מהלך זה יוצר למידת עמיתים וסיעור מוחין כי כל אחד יכול להשתמש ברעיונות של חבריו.

- לאחר מכן, כל תלמיד יעבד את הראיון לדף מתוך יומנו של עולה חדש בו הוא משתף בחוויותיו ובקשייו. המורה תסביר לתלמידים שעליהם לסמן בלורד מדגיש את החוויות שחווה העולה.
- לאחר מכן, על התלמיד לכתוב את הדברים כשהסופר הוא המספר.

- מס' דגשים: ציון תאריך הכתיבה, פתיחה-פניה אל היומן כנמען, תוכן הכולל חוויות והבעת רגשות, מחשבות, תיאור הדברים ע"פ רצף, כתיבה בגוף ראשון (עבר), סגנון הכתיבה אישי (לא פורמלי), משפט סיום-פרידה.

המורה תדגים לתלמידים כיצד היא עושה זאת ורק לאחר מכן יבצעו התלמידים את המשימה בעצמם. זוהי משימת כתיבה ארוכת התלמיד תווך, התלמיד יגיש למורה את הטייטה של 'דף היומן', המורה תיתן לכל תלמיד משוב על השימה ובו נקודות שמומלץ לשפר/ להרחיב/ לתקן/ לשנות. המורה תחזיר לתלמיד את המשימה הבדוקה והוא יצטרך לתקן את הדרוש תיקון ולהגיש למורה את המשימה המתוקנת. מן התוצרים המוגמרים ניתן ליצור יומן כיתתי עם סיפורי העלייה השונים, דבר שיאפשר לתלמידים לקרוא את התוצרים של חבריהם וללמוד בהנאה על הנושא.



#### שיעור 4- העלייה מאתיופיה

לאחר שבשיעורים הקודמים יצרנו הזדהות של התלמידים עם קשיי העולים באופן כללי, וגרמו להם להפנים שגם בני משפחתם היו בעלי מעמד של 'עולים' בשלב כזה הוא אחר של חייהם, העיסוק בייחודיותה של העלייה מאתיופיה יהיה בעל משמעות עבור התלמידים שאינם עולים מאתיופיה מחד ומאידך התלמידים שעלו מאתיופיה ירגישו פחות חריגים מאחר וגם חבריהם לכיתה הם בני/נכדי עולים חדשים.

בשיעור זה ניתן ללמד את התלמידים על חג הסיגד או ללמוד את **אחד** השירים הקשורים לעלייה מאתיופיה.

מצ"ב מספר רעיונות שהכנתי במהלך שנות ההוראה שלי. וכן קובץ pdf שמצורף בזאת ובו רעיונות לשיעורים לכיתות ה'-ו'.

**שיר החסידה – מילים חיים אידיסיס**

<p>שׁוֹתֶקֶת חֲסִידָה אֵינָה פּוֹצָה מְקוֹר          נִשְׁעָנֶת עַל רִגְלָהּ וְעוֹד מְעֵט תַּחֲזֹר          תִּנְיָף כָּנָף גְּדוֹלָה          בְּדֶרֶךְ אֶל הַקָּוָר בְּדֶרֶךְ תַּעֲצוֹר          בְּצִיּוֹן עִיר הָאוֹר</p> <p>חֲסִידָה חֲסִידָה אֲדַמַּת מְקוֹר          הָאֵם יְרוּשָׁלַיִם          אוֹתֵנּוּ עוֹד תִּזְכֹּר</p> <p>חֲסִידָה חֲסִידָה לְבַנַּת כָּנָף          בְּשָׂרֵי בְשָׁלוֹם הָעִיר          בְּשָׁלוֹם יְרוּשָׁלַיִם</p>	<p>עָפָה חֲסִידָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל          כְּנָפִים מְנִיפָה מְעַל הַנִּילוֹס          אֶל אֶרֶץ רְחוֹקָה          מְעַבֵּר לְהָרִים שָׁם בֵּית יִשְׂרָאֵל          יוֹשְׁבֵים וּמְצַפִּים</p> <p>חֲסִידָה חֲסִידָה צְחוּרַת צְאוֹר          מָה רָאוּ עֵינֶיךָ          שִׁירֵי לִי סְפוֹר</p>
--	---



מדוע מופיעה החסידה בשיר?

תמצאו במפה את הנילוס.

לאן עפה החסידה?

מי הם 'בית ישראל' שמוזכרים בשיר?

איפה זה עיר האור?

מה הנושא של השיר?

החסידות סימלו אצל יהודי אתיופיה את הגעגועים לירושלים ולארץ ישראל, וזאת משום שהחסידות, במהלך נדודיהן, עוברות באתיופיה וממשיכות משם לישראל, ולמעשה – מקיימות את המסע מאתיופיה לארץ ישראל, המסע שעליו חלמו יהודי אתיופיה עד שזכו לעלות למדינת ישראל.

בשיר, מתואר מסעה של החסידה לארץ ישראל, כשהיא עוברת בדרכה מעל נהר הנילוס. בית ישראל המוזכרים בשיר הם יהודי אתיופיה – בֵּיתָא יִשְׂרָאֵל. עיר האור המוזכרת בשיר היא ירושלים, עיר הקודש. הפסקה האחרונה שמבקשת לבשר בשלום העיר, מזכירה תפילות של יהודי אתיופיה לשלומה של ירושלים.

**מסע לארץ ישראל – מילים חיים אידיסיס**

<p>ובלילה תקפו שודדים, בסכין גם בחרב חדה במדבר דם אימי, הירח עדי, ואני מבטיחה לאחי הקטנים.</p> <p>עוד מעט, עוד קצת, יתגשם החלום עוד מעט נגיע, לארץ ישראל.</p> <p>בירח דמותה של אימי, מביטה בי, אמא אל תיעלמי לו היתה לצדי, היא היתה יכולה, לשכנע אותם שאני יהודי.</p> <p>עוד מעט, עוד קצת, יתגשם החלום עוד מעט נגיע, לארץ ישראל.</p> <p>עוד מעט, עוד קצת, להרים רגליים מאמץ אחרון, לפני ירושלים.</p>	<p>הירח משגיח מעל, על גבי שק האוכל הדל המדבר מתחתי, אין סופו לפנים, ואמי מבטיחה לאחי הקטנים.</p> <p>עוד מעט, עוד קצת, להרים רגליים מאמץ אחרון, לפני ירושלים.</p> <p>אור ירח החזק מעמד, שק האוכל שלנו אבד המדבר לא נגמר, יללות של תנים, ואימי מרגיעה את אחי הקטנים.</p> <p>עוד מעט, עוד קצת, בקרוב נגאל לא נפסיק ללכת, לארץ ישראל.</p>
--	---

**מצות העלייה בתורה**

**• בראשית פרק יב**

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמְמֹלַדְתֶּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶרְאֶךָ :

מה המצווה הראשונה שה' ציווה את אברהם?  
האם הוא יצא למסע?

**• במדבר פרק לג**

(א) אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם...  
(נג) וְהוֹרְשֶׁתֶם אֶת הָאָרֶץ וַיִּשְׁבְּתֶם בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ אֹתָהּ :

בני ישראל יצאו למסע ארוך ממצרים לארץ ישראל. בדרך קרו המון דברים – מלחמות, מתן תורה, עגל הזהב ועוד.  
בסוף המסע התורה מצווה אותנו לרשת את הארץ.

עיינ ברמבן לפסוק הנ"ל וענה :  
על דעתי זו מצות עשה היא, יצוה אותם שישבו בארץ ויירשו אותה כי הוא נתנה להם, ולא ימאסו בנחלת ה'.

מה הם שני הצדדים של המצוה הזו?

עיינ ברמב"ם והסבר מה הוא התיר לעשות שמדובר על ארץ ישראל?

**רמב"ם הלכות שבת פרק ו:יא**

הלוקח בית בארץ ישראל מן הגוי מותר לו לומר לגוי לכתוב לו שטר בשבת,  
שאמירה לגוי בשבת אסורה מדבריהם ומשום ישוב ארץ ישראל לא גזרו בדבר זה.

קרא שוב את מילות השיר. האם יש דברים דומים בין סיפור המסע של העדה האתיופית לארץ ישראל ומה שמסופר  
בספר שמות?

השיר מספר על קשיי העלייה של יהודי אתיופיה למדינת ישראל "מבצע משה", המבצע הראשון בו הגיעו עולים רבים מאתיופיה לישראל, טמן בחובו קשיים בלתי נתפסים – כיוון שנאסר על היהודים לצאת מאתיופיה, היו הורים שנאלצו לשלוח את ילדיהם למסע ונשארו באתיופיה. אלה שיצאו למסע, מבוגרים וילדים, נאלצו לעבור דרך קשה ומלאה סכנות. רבים מהעולים מתו בדרך הארוכה. בשיר מתוארים קשיי המסע: הקשיים הפיזיים בהליכה האינסופית (המְדַבֵּר לא נְגַמְר), הסכנות שארבו בדרך "וּבְלִילָה תִּקְפּוּ שׁוֹדְדִים", והקושי הנורא מכל – חוסר ההכרה ביהדותם של העולים על ידי הממסד הרבני "לו הִיְתָה לְצַדִּי, הִיא הִיְתָה יְכוּלָה לְשַׁכְנַע אוֹתָם שֶׁאֲנִי יְהוּדִי".

## חג הסיגד ( מתוך "ויקיפדיה" )



קריאה באורית

**חג הסיגד** (מלשון "סגידה", השתחוויה) הוא חג של יהודי אתיופיה החל בתאריך כ"ט בחשון, חמישים יום אחרי יום הכיפורים. החג הוא יום צום בו מתפללים לבניית בית המקדש ולזכות לעלות לארץ ישראל, עד לצהרי היום, אז עורכים סעודת חג גדולה. לקראת החג היו בני הכפרים יוצאים, לעתים למסע של כמה ימים, ומתרכזים בנקודות מרכזיות בהמון רב, מכינים את הדרוש לחג ומתפללים תפילות מיוחדות.

הטקס נערך על הר גבוה, משתי סיבות:

- הגברת הדמיון למתן תורה בהר סיני.
- מקום גבוה נחשב למקום טהור יותר.

השכם בבוקרו של החג, היו כל קהל הנאספים טובלים בנהר ולובשים את בגדי החג. ה'קסים', כהני העדה, היו מוצאים את ה'אורית' (תרגום התורה, כמו 'אורייתא' בארמית) והקהל כולו היה מלווה אותם בשירה. כך היה הקהל עולה אל ההר, עד למקום האירוע.

בהגיעם למקום, היו הכהנים - מנהיגי העדה - פותחים בסדר התפילות והקריאות. תחילה התפללו על ירושלים ועל התקווה להגיע אליה ולהתפלל בה, בהמשך פנה גדול הכהנים אל הקהל והדגיש את חשיבות קיום חוקי התורה. לבסוף היו קוראים מן ה'אורית' את סיפור מעמד הר סיני, חידוש הברית בין

העם וה' בספר נחמיה וכן בויקרא כ"ו, ודברים כ"ז-כ"ח. כיוון שה'אורית' הייתה כתובה בשפת ה'געז', שנחשבה למקודשת ורוב העם לא ידע אותה, תרגמו הכהנים את הכתוב לשפה המדוברת, אמהרית או תיגרית. אחר כך כל הקהל מתוודים על חטאיהם, כורעים ומשתחוים בידיים פרושות כלפי מעלה, ובסיום הטקס היו תוקעים בחצוצרות ומביעים את הרצון לחגוג בשנה הבאה בירושלים. לאחר שירדו מן ההר, בסוף היום, היו יורדים בשירה ובריקודים לכפר ומקיימים סעודת מצווה חגיגית החותמת את היום.



החזרה מטקס הסיגד

### שאלות

1. באיזה תאריך חוגגים את חג הסיגד? \_\_\_\_\_
2. מדוע נערך הטקס על הר גבוה? (שתי סיבות) \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_
3. מאיזה ספרים קראו בטקס? \_\_\_\_\_
4. באיזה שפה כתובה האורית? מדוע היה צורך לתרגם אותה? \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_
5. מהן שתי השפות המדוברות באתיופיה? \_\_\_\_\_
6. איזה חג מוכר לך דומה לחג הסיגד? במה? \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_